

אזור מישור החוף

קיסריה

הליכה לקיסריה

מילים : חנה סנש

לחן : דוד זהבי

על השיר

חנה סנש עלתה לישראל בשנת 1939 בגיל 18, אחרי שחוותה גילויי אנטישמיות בארץ הולדתה, הונגריה. בשנת 1943 התנדבה לצבא הבריטי והצטרפה לקבוצת צנחנים שנועדו לצנוח על אדמת אירופה, כחלק מהמאבק בגרמניה הנאצית. במבצע זה מצאה את מותה. את השיר "הליכה לקיסריה" כתבה זמן קצר לפני הצטרפותה לצבא הבריטי, בנובמבר 1942.

לשיר "הליכה לקיסריה", המוכר גם כ"אלי, אלי", מקום מרכזי בתרבות הזיכרון הישראלית, והוא בין השירים המושמעים ביותר בימי הזיכרון לשואה ולגבורה ולחללי צה"ל. בשונה משירים רבים בני-זמננו, השיר נעדר אלמנטים לאומיים והוא שיר פרטי וצנוע שנכתב ביומנה האישי של אישה צעירה בת 21. עם מותה ההירואי של הכותבת - הלוחמת, הצנחנית והמשוררת חנה סנש - קיבל השיר משמעות חדשה והופקע מפרטיותו.

השיר פותח בפנייה אינטימית ותמימה לאל - "שלא יגמר לעולם", וממשיך בבקשה שהאלמנטים הבסיסיים ביותר של היקום יתמידו בהווייתם: החול, הים, המים והשמים. בסופם, או בתוכם, יתאפשר הקיום של האדם המקווה לטוב, המתפלל לאלוהיו. השיר פותח בלשון תפילה, "אלי, אלי", ומסתיים ב"תפילת האדם" וכך נסגר מעגל: השיר הוא תפילה המבקשת שתפילת האדם תיוותר על כנה.

מטרות השיעור

1. להכיר את חופי הים של ישראל ולזהות אפיונים ייחודיים לאזור החוף
2. לעודד את התלמידים להעריך ולשמור על הסביבה החופית
3. להכיר את דמותה ופועלה של חנה סנש
4. לזהות את הקשר בין הטקסט למוזיקה
5. הכרות עם רקע כתיבת השיר

מהלך השיעור

השמעה והקראה של השיר "הליכה לקיסריה", ודיון על המושגים והערכים המופיעים בו.

הקרנת תמונות ומפה של אזור החוף וזיהוי המקום המופיע בשיר.

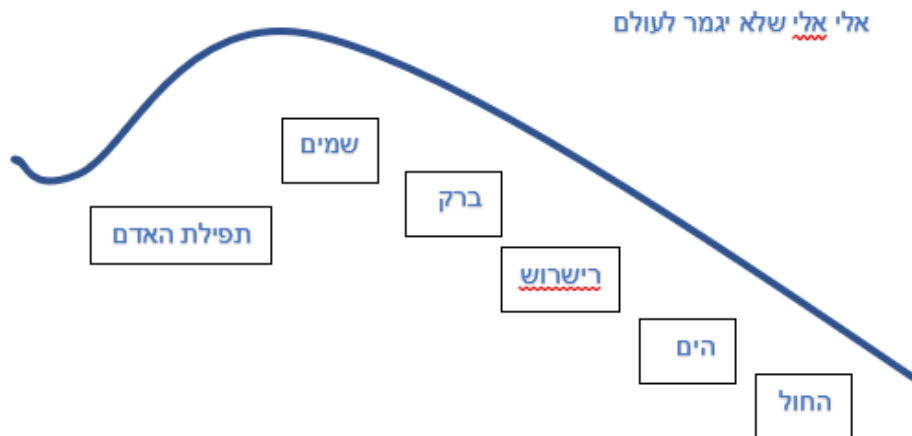
שאלות לפתיחה:

1. אלו רגשות התעוררו בכם כששמעתם את השיר "הליכה לקיסריה"?
2. סמנו את המושגים הגיאוגרפים המוזכרים בשיר.
3. מה אתם יודעים על חנה סנש? אלו סיפורים אתם מכירים עליה?
4. מה רצתה חנה סנש להביע בשיר זה?
5. מה אתם אוהבים בנוף החוף?
6. מה החשיבות של שימור חופים ואיך אנחנו יכולים לשמר ולהגן על הנוף של חופי ישראל?

קשר בין הטקסט למוזיקה

1. ההליכה לקיסריה נתפסת באמצעות ארבעה חושים- המישוש, הראייה, השמיעה, והריח. מצאו בשיר את המילים המתאימות לכל חוש.
2. האזינו לחלק הראשון בשיר ועקבו אחר המילים בתרשים שלפניכם:

- איזו תנועה מתארת המוזיקה בזמן השיר?
- הנה קטע מתוך כתבי חנה סנש המתאר את מה שחשה לפני כתיבת השיר:

"לפני הצוהריים טיילתי בין החרבות; אחרי הצהריים ב"שדות שלנו" וביתר דיוק אשר עתידים להיות שלנו. כשהסתכלתי על גלי הים, אשר פורצים כלפי החוף בקצף וזעם, איך הם משתתקים להשברם על החוף, איך הם נעשים שטחיים. חשבתי רגע בלבי: אלי הרעש, ההתלהבות, הקצף שלנו לא שונה מזה. כשרק באים הגלים הם מלאים נוער, מעוף; על החוף הם נשברים ומשחקים עם החול הצהוב, כילדים טובים."

- במה דומים הגלים והאדם לפי סנש? תארו מקרה חברתי או אישי שבו מתרחשת התנהגות אנושית זו בדומה לגלים אל מול החול, והסבירו מיהו ה"חול" במקרה שתיארתם.

- האזינו לחלק השני של השיר, ונסו לצייר את תנועת המוזיקה. האם התנועות של המוזיקה דומה לזו שבחלק הראשון?
- איזו מילה נמצאת בצליל הכי גבוה בשיר? נסה לחשוב מדוע בחר המלחין להבליט מילה זו.

הכרת דמותה של חנה סנש

פעילות

הצגת דמותה של חנה סנש :

ספרו בקצרה על חייה ופועלה הציוני של חנה סנש. (ראו נספח למורה)
 הציגו תמונה שלה והסבירו על תרומתה לעם ישראל ולמורשת היהודית.
 מה התהליך שעבר על חופי ישראל מאז טיילה חנה סנש בחופי קיסריה?
 חקר נופי הארץ
 הצגת תמונות : הציגו תמונות של המושגים הגיאוגרפים המוזכרים בשיר (החול, הים, השמיים, המים, ברק). הוסיפו משפט הסבר לכל תמונה.

דיון כיתתי :

- שאלו את התלמידים היכן ניתן למצוא נופים דומים בארץ, והציגו את המקומות על גבי המפה.
- חופי הים בישראל אינם נקיים דיים. מבליים רבים מותירים אשפה בחופים. איזו פעילות חינוכית תציעו כדי לצמצם תופעה זו?
 צפו בסרטון הבא : [נקי זה בטבע שלנו](#) והציעו פתרונות נוספים.

פעילות יצירתית

הצטיידו במיכל חול.

1. צרו ציור נוף בשילוב חול.
2. הביטו בגרגרי החול באמצעות זכוכית מגדלת או מיקרוסקופ. תארו מה ראיתם.
3. שיפכו מים לחול ותארו מה קורה למים. איך תופעה זו משפיעה על חקלאות באזור החוף?
4. [סיפור של גרגר חול](#) - שרטטו על המפה נקודות ציון לדרכו של גרגר החול המתחיל בחבש היא אתיופיה, ומגיע לחופי קיבוץ שדות ים.

פעילות סיכום

הצגת העבודות ודיון

כל תלמיד יציג את התוצר שלו.

דיון מסכם :

- דונו על החשיבות של שמירה על הנופים באזור החוף.
- הציעו כיצד התלמידים יכולים לתרום לשמירה על הסביבה?
חפשו במפת ארץ ישראל אזורים בהם קיים חוף טבעי לעומת אזורים בהם החוף בנוי וערכו השוואה כמותית. כיצד המידע שערכתם ממחיש את הצורך בשמירת החופים?

נספח למורה

חדשות מהעבר חנה סנש

הליכה לקיסריה אודות השיר

חנה סנש הספריה הלאומית

המשרד להגנת הסביבה - חוף מעשה במחשבה תחילה (לימוד שינוי דפוסי ההתנהגות של הישראלי בחוף).

תוכנית חוף נקי

הרחבה למורה למוזיקה

שיר זה זכה לביצועים רבים.

- בחרו לפחות שני ביצועים של השיר. ערכו השוואה ביניהם בתחומים הבאים :
פתיחה, הרכב / סולן מבצע, טמפו, מעברים בולטים בביצוע, סיום,
- בחרו ביצוע שאהבתם. מה מיוחד בביצוע זה?

קישור לביצועים שונים

- חיים טופול עם תזמורת
- הברירה הטבעית
- שמעון ישראלי ותזמורת
- יוני רכטר
- שלמה גרונית ובן ארצי
- ביצוע אינסטרומנטלי בניצוח נועם שריף
- ביצוע צ'לו – עמית פלג
- ביצוע נתנאלה

משימת A.I.

- צרו תמונה לכל אחד מהמרכיבים בשיר. חלקו את התמונות בין התלמידים ובקשו להציג את התמונה לפי סדר השיר בהתאם לגובה הצליל .
- חשבו על תפילה / בקשה משלכם וצרו תמונה מתאימה לתפילה שלכם. הציגו בפני התלמידים בכיתה ותנו לתלמידים לנחש מהי התפילה.

קישורים ליחידות מוזיקליות :

[קישור לפעילות ספריה הלאומית](#)

[ניתוח השיר מאתר שירו](#)

[שיר של יום](#)